

Domoljub

V Ljubljani 17. junija 1942-XX

55 - Štev. 25

Pri senu

V ogledalu

Ko te ljudje obiskujejo

Nekdo te obišče. Ves nestrpen pričakuješ, kaj bo. Le dobro samega sebe opazuj, kaj se godi v tebi, ko ti obiskovalec pripoveduje, čemu prihaja.

Morebiti bi s teboj rad sklenil dobro kupčijo. Morebiti se mu imenitno zdi, ko bi se rad seznanil s teboj. Nemara pa ti prinaša pozdrave od ljudi, ki jih imaš rad ali jih visoko ceniš. Vaekakor ti srce veselo utriplje in kar veselíš se njegovih besedi.

Pa se zgodi, da ti možak morda zaupa, da je v službi napredoval kateri izmed tvojih tekmecev, morebiti te prosi podpore ali pa te prosi, da bi mu znižal ali črtal kak dolg. Kakor bi trenil se ti lice pomračí in v svoji notranjosti si nejevoljen.

K temu ne bi hotel prav nič dodajati, ker lahko sam presodiš, kakšen prav za prav si in po čem ti hrepeni tvoje srce.

Pravičen mož

Jaka se ima za pravičnega moža, ki še v sanjah nikoli ne misli koga kakorkoli ogoljufati in ga varati. Vendar si prav nič ne pomišlja, če njegov sosed potrebuje v stiski denarja, da mu rad odkupi kako stvar pod ceno, da ga tako reče stiske. Kar prav se mu zdi, če na vso moč glasno hvali svojo robo, pri tem pa previdno zamolči njene pomanjkljivosti. Če ima kaj naprodaj, ga niti malo ne moti revežu, če pride k njemu kupovat, odriniti slabše blago, kakršnega bi bogatin ne maral vzeti, pa bo z revežem še barantal za pol beliča.

Tudi na take stvari bi moral paziti mož, ki hoče biti po svoji pravičnosti ugleden in vzoren.

Tudi do sebe bodi odkrit!

Pripoveduješ, da ljudje od vseh strani hodijo nad te ter te prosijo pomoči, da pa nikakor ne moreš vselej pomagati. Tako se opravičuješ ter si poln sočutja.

Resnica je, da človek ne more vsem in vselej pomagati. Takrat je naše sočutje vse, kar moremo dati svojemu bližnjemu.

Velikokrat pa se zgodi, da prihaja vabilo na to ali ono zabavo, da dobiš priliko s svojim denarjem za nekaj časa biti deležen kakega užitka in veselja. Takrat pa ni nobenega izgovora, nobene zadrege zaradi denarja. Takrat si kar odkrito povej in priznaj, da tvoje opravičevanje pred revežem in sočutje z njim ni bilo pristno.

Kaj je NOVEGA

Zvesti braki v spomin!

Naši veliki, zvesti in vztrajni prijatelji so posvečene te kratke vrstice. Ne bilo bi prav, če se je ne bi spomnili vsaj enkrat v listu, ki ga prebira že od začetka. 88 let! Lepa, častljiva starost. Marsikdo si pravi: Bog mi je ne daj učakati! Ne tako naša mati. Boguvdano prenaša njen deveti križ. Z molkom v roki pričakuje ono, ki varno in stalno hodi ob strani vsakogar. Ne pritoževaje se, ampak z »Domoljubom« v roki in poobno knjigo, grede naša mati nasproti Osemu, ki jim bo enkrat rekel: Pridi, duša blaga, pridi tja, kjer ti je pripravljen prostor od vekomaj!

Zvesti braki našega lista so posvečene te vrstice. Njej, ki je prebrala vse številke, nobene ni izpustila, čeprav je imela vedno veliko dela. Zaka, ko uživa zaslužen pokoj, zdaj, ko okrog in okrog divja nemir, naša mati še vedno bere »Domoljub«, še vedno išče v njem tolažbe.

Ne morem si kaj, da ne bi zaklical: Mati Štefeta iz Dolenje vasi pri Cerknici, naj vam ljubi Bog podeli v polni meri zdravja in korajže, da hoste teko let lahko nosili in dočakali leto in starost, katero si želite. V imenu vseh »Domoljubovih bralcev pa: Hvala Vam za veliko naklonjenost in pazljivost, naj bo Vaš vzgled mnogim, mnogim Slovincem jasen in posnemanja vreden. Na mnogo let!

Slovenki pri sv. očetu

Po želji in navodilih nadškofa Margottija je v naši nadškofiji izvedla proslavo 25 letnega škofskega jubileja sv. očeta Katoliška akcija. Proslava je bila častno izvedena in je imela svoj vrhunec v velikih cerkvenih slovesnostih na praznik Vnebohoda v stolnici. Ker pa KA še v večjem delu škofje ni organizirana, so za ta del škofije po dogovoru s prevzvišenim nadpastirjem prevzela proslavo pomembnega dne Marijine družbe. Vodstvo Marijinih družb je povabilo svoje članice, da bi zbrale za sv. očeta lep duhovni šopek in primeren dar za dobrodelne namene svete Cerkve. Temu povabilu so se družbe odzvale po večini z velikim veseljem in je 63 družb poslalo svoje prispevke. V zbranem duhovnem šopku je bilo, naj navedemo samo nekaj števil, nad 28 tisoč sv. maš, skoraj 24.000 sv. obhajil, 80.000 rožnih vencov in še na desetstoteke drugih molitev in dobrih del. V denarju so družbe nabrale nad sedem tisoč lir.

Duhovni šopek in denarni dar sta nesli v umetno izdelanem pismu iz pergamentnega papirja s primernim posvetitvijo dve družbenici iz gorisške Marijine družbe v Rim. Na toplo pripravljeno čloriškega nadškofa sta dobili na binškošno viljo 23. maja pri sv. očetu posebno avdienco. Bili sta sprejeti sami v eni najlepših dvoran. Pred in med sprejemom so ju slikali.

Naj navedemo nekoliko stavkov iz poročila, ki sta ga odposlanki izročili škof. voditelju: »Potem sem zatražila ginjenost v sebi ter začela počasi, z nekoliko trepetajočim glasom, ne videč pred seboj nič drugega kot samo Njega, ki je najvišji poglavar sv. Cerkve, Njega, ki je Kristus na zemlji, štitati vdanostno poslanico. Sv. oče je pazno poslušal in od časa do časa odobravajoče prikimal, zlasti ko sem povedala, da je tudi On sam ponosen, da je že od mladih let član Marijine družbe. Po nagovoru sva s tovariščko izročili člorove, za katere se je sv. oče toplo zahvalil in nama podaril vsaki lep rožni venec. Priporobil nam je, naj še nadalje zanj molimo, in izjavil, da pozna naše ljudstvo in ve, kako je verno in da Cerkvi zvesto. Dobilni sva vtis, da ima sv. oče slovensko ljudstvo v najlepšem spominu. Potem

sem prosila, naj bi nama blagoslovil podobice in druge spominke, ki sva jih prinesli s seboj.

Po blagoslovu nabožnih predmetov nama je naročil, naj povemo vsem, da blagosavlja vse voditelje naših družb, vse naše družine in vse naše ljudstvo. Podelil je svoj sveti blagoslov in s toplim pozdravom na naše ljudstvo je nadaljeval svojo pot v sosedno dvorano, kjer so ga čakali številni drugi verniki.«

Lipovo cvetje

Kakor vemo, daje lipa čebelar obilo obnožine in medu. Prav tako že od nekaj ljudi obirajo lipovo cvetje, ki daje dober in zdravilen čaj. Zaradi pomanjkanja inozemskih čajev bodo ljudje letos obiranje lipovega cvetja gotovo podvojili, ker ga ne bodo nabirali samo zase, ampak tudi za kupčijo.

Obiranju cvetja ne ugovarjamo, ako bi se delo vršilo opravilno. Toda obiralci lomijo odrone veje, da jih morejo lažje obrati. Tako pustošijo drevesa, ki se leto za letom manjšajo, namesto da bi se večala.

Naš znameniti čebelar Anton Janša je rekel: »Jaz ne končam nobene čebele zaradi medu in voska, ampak jih ohranim žive in zdrave zato, da mi nosijo drugo leto zopet vosek in med.« — Obiralci lipovega cvetja naj prilagode te tehtne besede svojemu delu in rečejo: »Zaradi ne odlomim pri obiranju cvetja nobene veje zaradi cvetja, ampak jih pustim rasti zato, da mi bodo dale drugo leto zopet dovolj koristnega cvetja.«

d 25 letnico mašništva je obhajal te dni vseučiliški profesor dr. Ciril Potočnik. Še mnogo blagoslovljenih let!

d Vodstvo Zavoda sv. Stanislava v Baragovem semenišču v Ljubljani opozarja, da bo sprejemni izpit za prvi razred konec počitnic. Po splošnih predpisih bo treba pokazati primerno znanje slovenskega jezika, računstva (aritmetika in geometrija), risanja, zgodovine, zemljepisa in priradopiša. Ker nimamo prostora za veliko število novih gojencev, ne odlašajte s prigravitvijo.

d Kanonika ša postala g. Alojzij Kraševc, dekan in župnik v Hrušici in g. Karel Jamnik, dekan in župnik v Trnovem. Čestitamo!

d Nov kip svojega cerkvenega patrona je dobila te dni cerkev sv. Jožefa v Ljubljani. Kip je krasno umetniško delo znanega slovenskega kiparja Pengova.

d Zadnje dni so izšle uradne objave s sledečimi naslovi: Doklade za poročene najemnike, Predpisi o zbiranju trebušne slinavke in Uvedba obvezne civilne službe.

d Štiridesetletnico udeleževanja pri gasilcih praznuje letos vodja gasilcev v Dolenji vasi pri Cerknici Matija Sparembek. Navdušenemu gasilcu dadj Bog še mnogo blagoslovljenih let!

d Za krojaške pomočnike je bila te dni sklenjena nova ekupnostna pogodba, ki določa na eadnje kosovno delo 35% povešek, urne mezde pa e gibljejo od 3 do 5 lir.

d Pošiljanje zavojev vojakom na bojiščih. Višja pošna uprava glavnega vojaškega poveljstva je obvestila starše, odnosno sorodnike vojakov na bojiščih, naj v bodoče v zavoje, poslane za vojake, ne devajo jedil in drugih naglo pokvarljivih tvarin. Precej časa traja, preden se zavoji dajo na ladjo, po prihodu na cilj pa jih spe spravijo za nekaj časa v ekladišča. In tu nastane možnost, da se je stvane v zavojih pokvarijo, vrli tega pa se e plesnijo pokvarijo tudi sosednji zavoji. Zavoljo tega naj pošiljatelji pazijo, da bodo v zavoje dali e takšne stvari, ki se ne pokvarijo.

d Kazen za skrivalca bombaža in platna. V Milanu so odkrili, da je imel industrijec Cattaneo Cesare iz Coma velike zaloge bombaža in platna, katerega ne le, da ni prijavil oblastem, kot bi moral, temveč je na skrivaj z njimi trgoval in delal velike dobičke. Pregršil se je tudi e tem, da je vi eoko prekoračil najvišje dovoljene prodajne cene. Izročen je bil izrednemu sodišču za zaščito države, prejekt pa je imenoval podjetju posebnega komisarja, ki bo skrbel, da bo podjetje v redu poslovalo dalje.

d Znižanje cen gledaliških in kinematografskih vstopnic ež poletje. Zveza lastnikov gledališč in kinematografol je sklenila znižati za čas od 8. junija pa do 15. septembra cene vsem vstopnicam, ki veljajo več kakor eno lro. Za boljše kinematografe velja, da bodo morali znižati vstopnice za 20%, gledališča pa za 10%. Za manjše kinematografe in za manjša gledališča pa se odreja 10% znižanje.

NOVI GROBOVI

† župnik Jože Eppich

V torek 2. junija je Bog poklical k Sebi svojega zvestega služabnika, župnika in duhovnega svetnika g. Jožefa Eppicha v Stari cerkvi pri Kočevju. Pokojni g. župnik je bil med Kočevjarj izredno priljubljen in je bil cela desetletja njihov nesporni voditelj. Posebno so mu bili pri srečevanju Bog mu bodi obilen plačnik!

† Jožef Trobec

V Črnem vrhu je dne 6. junija 1942 umrl Jožef Trobec, ki se je rodil 22. februarja 1859. Pokojnik je bil župan nepretgroma 48 let, in sicer od l. 1888 do 1933 občine Črni vrh, od l. 1933 do 1936 pa župan združene občine Polhov gradec. Ko so l. 1936 ustanovili ponovno občino Črni vrh, je odgovornosti polno težko mesto zaradi starosti prepuštil mlajšim močem. Pokojnik je bil ves čas odločen pristač katoliških načel ter je tudi svoje otroke vzgojil v strogo katoliškem duhu; od njih živijo samo 3 hčere; 1 sin je umrl l. 1914, drugi je padel v vojni. Bog bodi Jožefu Trobcu plačnik za vsa njegova dobra dela. Preostale tolaži Bog!

V Kropi je umrla posestnica Marija Ažman. — V mariborski bolnišnici so umrli: Jakob Rokavec, sodar iz Gornje Velke pri Sladki gori, 60-letni čevljarški pomočnik Anton Petrak iz Maribora in 69 letni upokojeni poštni poduradnik Tuzar Martin. — V Gleichenbergu je umrl veletrgovec Karel Saria, star 66 let. Njegovo truplo so prepeljali v Maribor. — V Dolskem je odšla v večnost Julijana Puhar r. Hribar. — V Mariboru je zapel mrtvaški zvon večkratnemu predsedniku Mizarake zadruge Mundi Alojziju. — Na vazodni fronti je padel vojak Viljem Harner, doma iz Maribora. — V Bači je na veke zatnil očugledni 77 letni gospodar Anton Koder. — V večnost je odšel znani celjski obrtnik Bratomir Rebek. — V Ljubljani so zapustili solzno dolino trgovka Albina Koser roj. Mastek, zgledna rodnica-uršulinka m. Kerubina Rihar, poštni zvaniknik v p. Josp Mesojedec, zvaniknik drž. žel. v pok. Pavel Samotornčan, vdova po ravnatelju zemljliške knjige v Ljubljani Jožefa Zargaj, Fani Bukovnik, bivši nameščeneec drž. rudnika v Velenju Dragotin Heuffel, Mazi Jerica roj. Kos, 80 letni Ivan Cepin in davčni nadupravitelj v p. Franco Ukovič. — Naj počiyajo v miru! Preostale tolaži Bog!

Obenem je bilo sklenjeno, da se morajo gledališča in kinematografi v poletni dobi zapreti najkasneje do polnoči. Te sklepe je ministarstvo za ljudsko kulturo odobrilo.

d Splošna železničarska gospodarska zadruga (Zgosa) je imela pretekli teden svoj občni zbor v Ljubljani. Na sestanku se obravnavali važne, zlasti za naše male gospodarje zelo koristne zadeve. Zanimiva je bila tudi predsednikova ugotovitev, da bi lahko v naši pokrajini pridobili letno do 30.000 kunčjih kožic, a jih pridejo zdaj le okrog 10.000.

d Huda toča je obiskala pred kratkim razne vinorodne kraje in tudi briške griče. Zelo je trpelo grozdje, ki je bilo v asjbu;nejšem rstaju.

d Najvišje cene perfunini in zajcem so določili v Italiji. Cena za potrošnike za kure znaša največ 38, za zajce pa 25 lir za kilogram.

d Trg s češnjami prihaja v teh dneh do popolnega razmaha. Letina je letos srednja, boljša pa vipavekih bregovih kot po briških gričih. Prodajna cena je določena. Na izvoznem trgu se pri nakupu na debelo mehko blago, ki gre že h koncu, plačuje po L. 2.20 kg, trdo bolj trajno blago, ki je v večjih množinah začelo šele zdaj prihajati, po L. 3.10 kilogram. Kakor vsako leto so tudi letošnje češnje okusne, polne prijetnega soka in so prinesle mnogo dobrega razpoloženja. Saj češnji se vsako leto veseli vsa dežela.

NAŠI VELIKI MOŽJE

Jakob Alešovec

Po letih mnogo mlajši, a po mišljenju in delovanju zmerom v krogu Staroslovencev je bil časninar in pisatelj Jakob Alešovec.

Rodil se je na Skaručni leta 1842. Ljudsko žoto je obiskoval v Kamniku pri očetih frančiškanih, nato pa v letih 1856—1863 gimnazijo v Ljubljani, a je ni dokončal, marveč je v česti kloji izstopil in se za dva meseca vpisal na ljubljansko učiteljsko šolo. Tudi tega ni končal in si tako za vse življenje zaprl pot do stalnega izobraževalnega in izobraženega poklica — podobno kot Levstik. In kot Levstik je tudi Alešovec postal najprej domači učitelj po premožnih družinah, n. pr. kot Levstik tudi Alešovec pri graščaku Vilharju na Kalcu na Notranjskem. Tudi je bil v zasebni službi pri grofu Lanthierju in mu uredil njegovo domačo knjižnico. Leta 1867 pa je že prišel v Ljubljano in odslej je ni več zapustil do svoje smrti leta 1901. Zadnji čas je bil časninar, pa je pri tem poslu skoraj popolnoma že oslepel in živel svojih 15 let pred smrtjo v veliki zapuščeni in revščini v Ljubljani.

Jakob Alešovec je že kot četrtošolec v gimnaziji začel pisateljati, podobno kot Jurčič. Ni pa začel v materinščini, marveč v nemškem jeziku. Pisal je potopise, zgodovinske povesti, romane, novele, vesele zgodbe in celo ljudske igre, vse v nemščini. Med temi nemškimi igrami naj posebej omenim le Dimeža, ki ga je pozneje poslovenil in je bila ta igra prav do zadnjih časov zelo igrana na naših podeželskih odrih. Zanimivo je tudi to, da so v takratni Ljubljani nekatere njegovih nemških iger tudi uprizorili v ljubljanskem nemškem gledališču.

Da ni bilo župnika Blaža Potočnika in rodoljubov tiste dobe, bi nikoli ne imeli v Alešovu tudi slovenskega pisatelja. Ti rodoljubi so ga vendarle pregovorili, da je stopil med njihove vrste in začel pisati za svoj narod v domačem jeziku. Nastopil je v Bleiweisovih »Novicah« in Einspielerjevem »Slovenec« v Celovcu v sredini šestdesetih let prejšnjega stoletja. Dolga je vrsta Alešovečevih povesti v zgodnjega in zabaavnega značaja, da jih naštejemo samo nekaj bolj znanih: Kustoca in Vis, Cesar Maks in Mehika, Zmaj v Bistriški dolini, Ričet iz Zabjeka, Iz sodniškega življenja, Vojska na Turškem, Jama nad Dobrušo, Petelinov Janez, Ne v Ameriko. Torej zares dolga vrsta povesti, kakor nam že naslovi povedo,

največ iz zgodovine. Kar pa jih ima bolj sodobni naslov, je pa prav gotovo šaljive in zabavne vsebine, kajti Jakob Alešovec se je razvil v zgodovinskega in humorističnega pisatelja. Njegove zgodovinske povesti so seveda vse polne romantike in izrednih, nezgodovinskih oseb in dogodkov, vse bolj so pa pospešene njegove vesele povesti iz takratnega slovenskega meščanskega življenja. Če ne poznate morda nobene od zgoraj navedenih povesti izpod njegovega peresa, ste pa prav gotovo brali njegove humoreske pod naslovom Ljubljanske slike, ali pa oso izredno življeno, pod naslovom Kako sem se jaz likal. Ti dve njegovi deli sta preživeli samo njegovo dobo in sta še danes prav zanimivi povestici, zlasti za našo odrasla mladino. Iz naštetih del tudi jasno razvidimo, da je bil Alešovec izredno plodovit pisatelj svoje dobe, čeprav njegovo delo nima take trajne vrednosti, kot na pr. Jurčičevo.

V dobi ustanavljanja čitalnic, nekakih izobraževalnic našega slovenskega še malo razgibanega meščanstva, je bilo delo Jakoba Alešoveca še posebej pomembno zato, ker je to življenje spremljal in za uspeh dela tudi priskočil na pomoč s pisanjem ljudskih iger, ki so jih prav radi uprizorjali na čitalniških odrih. Tako je napisal in so tudi igrali: igro Visoki C, Nemški ne znajo, Eno uro doktor. To sicer niso kake globoke in obsežne drame, so po večini enodielne, pa so prav take najlepše in najboljše stališče čitalniškim prireditvam, imenovanim »česedac«, ker je bilo na sporedu ne samo igranje, marveč tudi tombola, deklamacije, govori in druge vrste poučnega in zabavnega sporeda.

Tretje pomembno delo Alešovečeva pa je njegovo časninarsko delo. Ne samo, da je bil marljiv sodnik lista »Friglav«, Bleiweisovih »Novic«, Einspielerjev »Slovenec« in pozneje ljubljanskega »Slovenca«, marveč je tudi sam začel in urejal ter pisal svoje liste, kot na pr. »Brencljca«. Njegov »Brencljec« je bil v tisti dobi poleg Levstikovega »Pavličca«, ki pa je samo nekaj mesecev izhajal, naš najboljši humoristični, zabavni in zbadljiv list. »Brencljec« je z nekaj presledki izhajal dolgo dobo od 1869 do 1885. Znal je izborno pikati in smešiti razne razvade takratnega družabnega in javnega ter kulturnega življenja med Slovenci. Tako je pikal, da se je celo pisatelja samega prijel pridevek »brencljec«.

d Bogat je postal zaradi padca z osla. Kmet Pizicarella Vincenzo iz okolice Rima je jezdil na oslu. Nenadoma pa ga je muhasta žival streela raz sebe, da se je mož precej pobil. Ko je ležal pobit na tleh in mu je v glavi vse šumelo, so se mu pojavile tudi neke številke. Mož si jih je zapomnil in šel nanje staviti na običajno loterijo. Vse njegove številke, na katere je stavil deset lir, so bile izvedene in mož je dobil pol milijona lir. Iz hvaležnosti je sklenil svojemu oslu zgraditi krasen hlev, za ves ostali denar pa si bo kupil velik kos polja in ga bo vsega obdelal.

d Pri reševanju hiše so pozabili na sina. V okolici Padove je v borni hišici nenadoma iz neznanih razlogov nastal požar. Domači, katere je prasket plamenov zbudil iz spanja, so poklicali sosede na pomoč. V zmedbi, ki je ob takih nesrečah kaj običajna, so vsi pozabili na lastnikovega desetletnega sina. Oče in mati sta požrtvovalno gasila ogenj in pri tem je žena dobila težke opekline, da so jo morali takoj odklati v bolnišnico. Nazadnje pa so se spomnili tudi na dečka. Ko so se reševalci v najhujšem ognju podali v hišo so našli le dečkovo izogleno truplo.

d Sv. Rok pri Dravljah začasna župnijska cerkev. Z razmejitvijo Ljubljanske pokrajine od Gorenjskega je bila župnija St. Vid nad Ljubljano razdeljena tako, da je ostal sedež župnije na Gorenjskem, v Ljubljanski pokrajini pa naslednje vasi: Toško otce, Čeplje, Glinica, Dolnice, Podutik, Kamnata gorica, Pržani, Trata Zupca, Dravlje, Koseze, Polane in Zgornja Šiška z nad 4000 dušami. Za ta del župnije St. Vid je bil z odlokom škofijskega ordinariata v Ljubljani prestavljen župnijski urad na ozemlje v Ljubljanski pokrajini in se mu je dal naslov: Župnijski urad Zgornja Šiška. Ustanovitev urada je potrdil Visoki Komisarjat za Ljubljansko pokrajino. Duhovnijska cerkev sv. Roka v Dravljah se je začelo proglašati za župnijske cerkve zgoraj omenjenega dela župnije St. Vid na ozemlju Ljubljanske pokrajine.

Okrog sosedov

s Vojaške naprave bivše Jugoslavije last nemške vojske. Nemške oblasti so opozorile prebivalstvo na Štajerskem, da so vse utrdbe in barake bivše Jugoslavije z vsem premičnim in nepremičnim gradbenim materialom last nemške vojske. Krajo ali poškodbo vojaškega imetja bodo strogo kaznovali.

s Gledališče na prostem je dobil Belgrad. S kdo lahko postane ljudskošolski učitelj. Do 10. junija se je bilo treba prijavit k izobrazbi za ljudskošolske učitelje. Pogoj za sprejem so sledeči: 1. dobri šolski uspehi; red zadostno v nemščini ali računstvu izključuje od prijave. 2. Dobro zdravstveno stanje; telesne napake ali bolečine izključujejo sprejem na učiteljsko. 3. Pripadnost k Hitlerjevi mladini ali sorodni ustanovi.

s Posekano drevo je padlo na 4 letnega Stefana Presečnika iz Mozirja ter mu zdrobilo lobanjo.

s Smrtno se je ponorečil v Trbovljah Herman Kolbezzen, edinec Hermine Kolbezne. Podrobnosti niso znane.

s 40 mladih kočevskih priseljencev je odšlo v Grottenhof pri Gradcu, kjer jih bodo v tritodenskem tečaju pripravili na izpit iz kmetijskega dela.

s Umesten poziv. Hrvatski trgovinski minister tr. Toth je ponovno pozval hrvatske kmete, naj obdelajo vsak razpoložljivi kočevski zemlje in iz krajev, kjer imajo preveč semena, pošljejo seme siromašnim pokrajinam nezavisne Hrvatske. Svoj poziv je minister podkrepil s čutom domovinske ljubezni hrvatskega kmeta, ki ne bo trpel, da bi del države živel v pomanjkanju.

s Hrvatska pravoslavna cerkev. Poglavnik dr. Pavelić je podpisal pravilnik za pravoslavno cerkev na Hrvatskem ozemlju. Uvede se nadškofija in 3 škofije, in sicer prva v Zagrebu, ostale tri pa v Petrovu, Brodu in Sarajevu. S pravilnikom so urejena vsa vprašanja, ki se tičejo odnosa med državo in pravoslavno cerkvjo. Za nadškofa-metropolita v Zagrebu je bil imenovan Germogen, ki je bil ono nedeljo že slovesno ustoličen v zagrebški pravoslavni cerkvi.

s Gostilne so zaprli. Srbski ministrski svet je ukazal zapreti vse gostilne po vaseh v Srbiji. Izvzeti so kopališki in turistični kraji. Ob državnih in banovinskih cestah pa bodo lahko ostale gostilne, ki so potrebne za prenočevanje potnikov.

s Obrok kruha od 5. junija dalje je na Hrvaškem tale: 150 gramov kruha ali 110 gramov moke na dan in osebo. Obrok kruha za težke delavce je nekaj večji.

s Dr. Akšamović, prejšnji djakovski škof, ki je bil na lastno prošnjo upokojen, je od od sv. Stolice imenovan za apostolskega upravitelja djakovske škofije.

s Stalna predavanja proti komunizmu so uvedli po vseh srbskih srednjih šolah. Predavanja imajo profesorji ali pa strokovnjaki, ki so se že prej pečali s tem vprašanjem.

s Cesto, ki bo vezala Zagreb z morjem, bo sezidala Hrvatska.

s Nov križev pot je dobila katoliška cerkev v Kragujevcu. Naslikala ga je bivša meščanskošolska učiteljica Jasna Prinčeva.

s Bakr za modro galico. Hrvatska oblastva so dovolila zamenjavo bakra za modro galico. Za vsak kilogram bakra dobiš v zamenjavo 3,5 kg modre galice.

s Obvezno delovno službo so uvedli na Hrvatskem za vse moške od 18. do 60. leta starosti. Pomagali bodo pri poljskih delih — zlasti pri setvi in žetvi, pa tudi pri drugih preureditvenih delih.

s Dom za onemogle starce in starke bo sezidala oješka mestna občina. Dom se bo imenoval po pokojnem hrvatskem voditelju Starčeviću.

s Zbirko 30.000 raznih knjig je podaril neki belgrajski profesor Narodni knjižnici.

s Vse telesno sposobne brezposelne delavce od 18. do 45. leta bodo v Srbiji zaposlili v rudarskih in kovinskih podjetjih.

s Murvina drevesa so začeli saditi na Koroskem, Gorenjskem in Štajerskem. Ze pred stoletji so v teh krajih uspešno gojili murvina drevesa in je bila reja sviloprejk razvita.

s Strogo nadzorstvo nad posevki je uvedla velika župa Prigorje. V to svrhu velika župa vpisuje v posebne knjige vse obdelane površine zemlje, povprečni žitni pridelek in potrebe živil za prehrano ljudstva.

s Novega škofa je dobil Mostar v osebi docdanjega kapitularnega vikarja msgr. Petra Čula.

s Za tri mesece so odložene vse izvršbe zaradi denarnih terjatev na Hrvatskem.

s Prenos čekovnih in hranilnih vlog iz podružnice Poštne hranilnice na Hrvatsko poštne hranilnice. Poštna hranilnica hrvatske države objavlja ponovno, da morejo vsi prebivalci neodvisne hrvatske države, ki imajo hranilne knjžice ali čekovne račune pri podružnicah bivše Poštne hranilnice v Zagrebu, Sarajevu, Ljubljani, Spalatu, Belgradu, Skoplju ali na Hrvatskem, prenesti isto na Hrvatsko poštne hranilnico. Ta rok poteče s koncem avgusta ne glede na to, ali je bila hranilna knjžica na Hrvatskem registrirana ali ne, ali so bila po 1. aprilu izvršena vplačila ali izplačila in ne glede na to, če je prosilec nadaljeval s svojim čekovnim računom pri Poštni hranilnici na Hrvatskem, ali so bila izvršena plačila ali ne.

Vozniki

rusel: *novost v sončne doline*

(Dalje)

Organist je ponudil Nikotu note in pozval: »Tenor naj pojé! Pet moških se je stisnilo v kopicu. Organist je pritisikal na tipke in spremljal. Ko je prišel na višji glas, so pevci hrkali. Niko pa je vzdignil pesem visoko z lahkim in mehkim glasom. Dekleta so se spogledala in ozrla v Tilko, ki je zardela ko mak.

»Dobro!« je pohvalil organist. Njegov razbrzdani obraz je zasijal. Pevci so molčali in nič jim ni bilo po volji, da je tujec, novinec, odnesel pohvalo. Kakršne ni nikoli dal organist njim, domačinom starim preizkušenim pevcem. Z druge strani jim je pa laskalo, da se bodo lahko z novim glasom postavili.

»Bas!« je zastavil pevovodja.

»Kje pa je spet Petrov Janez?«

»Zunaj pred vrati kadi!« je odgovoril brkati možak.

»Pokličite ga!«

»Pravi, da ne bo pel. Menda je prehlajen!« so javili pevci.

»Je imel sinoči predolgo pevsko vajo pri Ludviku!« je pikro pripomnil organist. Pevci so se namuzali.

Bas je udarjal brez Janeza. Povzeli so pesem vsi glasovi. Vstopili so se v krog in zapeli brez harmonija. Pesem se je zvilila v prijetno melodijo in zaključila z močnim refrenom:

Kronaj jo, kronaj večni Bog,
Oče in Sin in sveti Duh.

Nad vsemi glasovi je mehko plaval tenor. Organist je pobral note, zabičal točnost in ugasil luč.

Zunaj je sijala vedra mesečina. Pevci so se razgubili po ozkih ulicah. Za vasjo je spremljal Tilko hlapec Niko. Po travniku so cvrčali murni, na bilke je padala rosa. Oba sta molčala in stopala vtrije po mehki stezi. Jasne zvezde so se smejele na nebu in Ivordeča luna je bdela nad njimi, ko pastirica nad belimi ovčkami. Obema je bilo tako mehko pri srcu, pa sta skrivala svoje misli in zavila v reber.

»Kaj pa Janez?« je zastavil Niko. Dekle se je zdrnilo iz sanj in ravnodušno dejala: »Nasobil si je! Ga bo že minilo!« In spet sta molče predla vsak svoje misli. Oba sta pa žutila, da je nocojšnja vaja zabila oster klin med preteklostjo in bodočnostjo. Fant si je očitil, da je nevede zasejal mržnjo med pevci in razdril ustajljeno prijateljstvo med sosedi. Bil je hlapec pri hiši, ki mu je dobrotno odprla vrata in rezala kruh. Pri konjih in pri biču naj bi ostal. V tajni misli je sklenil, da ne pojde več k vajam. Samo veselje do petja in naklonjenost do gospodarjeve hiše sta ga omamila. Res ni bilo primerno, da se je skušal povzpeti tako visoko on, ki ima ležišče v svilih in vse premoženje v majhni leseni skrini.

»Tilka!« je poglasno začel trgati iz sebe. »Ne bo me več k pevskim vajam.«

»Zakaj?« ga je naglo prestregla.

»Ne bil bi rad nikomur v napotje.«

»Komu pa?« je zaustavila in obstala.

»Kaj bi ti razlagal! Sama dobro veš, komu!«

Prijela je za roko. Zavrta mu je globoko v oči. Niko se je zdrnil. Najrajši bi spustil to trepetajočo roko, skočil na brežino in zdirjal čez njo. Še močneje mu je stisnila roko in sunkoma metala besedo za besedo: »Vem, Niko! Janez nama je na poti. Kar lepo se mu bova ognila in šla naprej. Lepa je najina pot. Več zvezd je na njej kot na rimski cesti. Janez je oblak: meglen in mračen. Razpršila ga bova. Ne zameril Viharen je že od otroških let. Cesta ga je napravila trdega in prašnega.«

»In mene? Saj voziva oba po isti cesti, on kot gospodarjev sin, jaz pa kot hlapec!«

Zasmejala se je in stresla z glavo. Še drugo roko mu je ujela. »Tebe cesta ni umazala! Mehak si in holi te, da si hlapec. Pravi! Jaz sem pa dekla. Oba bova služila istemu gospodarju. In ta gospodar bo ljubezen. Hočeš?«

Objel jo je. Za grmom na klanecu se je premaknila senca. Poznala se je skozi grm in obstala na ovinku. Dekle se je sunkoma izvilo iz objema.

»Kdo je?« je zaklical Niko. Glas se je razgubil v tišini. Senca je ostala nepremična. Pogled se je po poti, dekle je ostalo. Pod grmovjem je čakal Janez. V rokah je nosil bičevnik. Luna je metala sonce na njegov mrki obraz.

»Kaj iščeš?« je razburjeno vprašal Niko.

»Hočem te preteptati kakor psa!«

»Tebec!«

»In kaj bočeš?«

»Hočem te preteptati kot psa, da boš žutil, kaj se pravi vohati po tujem mesu! Pes naj gdo kosti!« Niko je stisnil pesti. V obraz mu je udarila kri. Kot kamen je padla med oba Tilka. Stegnila je roko in zavpila: »Janez, domov! Šram te bodite!«

»Tebe naj bo sram, ki objemaš hlapca! Ne boš ga imela, pritepenca! Pa tudi mene ne boš dobila nikdar. Ti si prodana!«

»Kdo me je prodal?«

»Tvoj oče!«

»Komu?«

»Tistemu, ki cesto meri. Zato boš počestnicale! Pijunil je pred njo, zamahnil z bičevnikom in odbrzel ob potoku. Niko se je zakadil za njim, pa ga je prestregla Tilka. Drhtela sta od razburjenja. »Niko, stoj! Roko mi daj in z menoj pojdi!«

Molče sta šla čez mostič, pod katerim je šumel potok. Na dvorišču sta se razpustila. Tilka je stopila k vrtni ograji, utrgala rožmarin ter ga dala fantu.

»Lahko noč, Niko!« je zašepetala, odhitea k vratom in jih odklenila. Ključ je zarožljajal in vrata so se zaprla.

Tisto noč ni zaspal nobeden, ne Tilka, ne Niko, pa tudi Janez ni zatisnil očesa.

Dnevi so hiteli in si urno podajali roko kakor otroci pri igri. Na cesti so se podili delavci. Furmani so pokali z biči in čakali pod topoli, da so jim razložili težke tovore. Niko in Janez od tistega večera nista izpregovorila. Umikala sta se, da nista nikdar vozila skupaj. Zidarji so zidali visoke škarpe in porabili cele kupe kamenja.

Okrog poldneva je pridrvel na motornem kolezu cestni nadzornik. Ustavljaj se je pri delavcih, dajal navodila ter si medtem iz glavnikom česal bujne, mokre lase. Sprva je bil prijazen in se kaj rad pokalil. Kmalu pa so delavci opazili, da postaja mračno volje.

»Ludvikova se mu je obesila na vrat,« so znali povedati. Siten je postal kakor komar. Za vsak nič se je ujedal. Nekaterim delavcem je celo plačo utrgoval in jih javno preklinjal. Popoldne so delavci posedli za redkim grmovjem. Otroci so jim prinesli kosilo in hodili s čutarami po vodo. Tudi furmani so kosili pod topoli. Konjem so nasuli seno, sami pa so polegali v senoco.

Nekega poldneva je prisedel k njim tudi gospod palir. Po stezi je prišla z jerbason na glavi Tilka. Prinesla je kosilo za Gregorja in Nikota. Pod topolom je pogrnila bel prtič in razložila

jedil. Poklicala je očeta in sedla v senoco. Iz roč, ki so cvetele na travi, je zvilila šopek in poiskala korčkov, da jih je povezala z bilko.

Opazil je je nadzornik. Hitro je vstal in se približal dekletu.

»Čigava pa ste, gospodična?«

»Gregorjeva sem!«

»Zelo ste arčkanic!«

Tilka si je pomaknila krilce globoko na ožgane noge in povesila modre oči. Kar meni nič tebi nič je gospod palir sedel poleg nje. Dekle se je odmaknila. Prišla sta furmana in začela s kosilom.

»Lepo punco imate, Gregor!« je dejal Herman.

Niko ga je srepo ošinil s pogledom in hitro zajemal. Spomnil se je na Janeza in njegove psovke.

Gregor se je delal, kakor bi prestljal laškunje. Naročil je Tilki, naj gospodu ponudi vina. Dekle je vzela kozarec, natočila in ponudila nadzorniku.

»Ne bo šlo!« se je navidezno branil. »Podlaga manjka!«

»Pa bi vzeli nekaj pršta!« je prigovarjal Gregor. »Domača je in prekajena. Zamerili ne boste, da vam kar tako postrežemo! Za naju je itak preveč!«

Tilka je na očetov ukaz razvila rutico in položila nanjo velik hleb kruha z nožem.

»Krasno znate postreči, gospodična!« se je laskal gospod palir. »Ludvikova Elza bi vas zavidala.« Urezal je kruh in ga obložil s pršutom. Dekle se je umaknila in nabirala rože. Nadzornik jo je ogledoval z žarečimi očmi. Vitko postavilo ji je uklepača lepa, lahna jopica in široko pisano krilo. Lasje so ji sipali na ramo, da si jih je popravljala z roko. Obraz, nenavadno ubran, ji je gorel v soncu.

»Komu boste pa dali šopek, ki ga spletaš?«

»Temule,« je rekla in se lahni korakov približala fantu. Niko se je ves srečen nasmehnil, sprejel šopek ter ga zataknil za kloboč. Gospod palir je vstal, si otrsel hlače in prezirljivo ošinil s pogledom fanta. Pod zadnjo topolo se je zarežal Janez. Gregorju vsa ta zadeva ni bila po volji. Mogoče se je palirju pokadilo pod nos. Dekle je vihrava in fant je nepremišljen. On pa, gospodar, mora skrbeti za zaslužek. Denar ima pa v rokah le gospod Herman. Vljudno se je zahvalil nadzorniku in ga povabil na dom. »Boste vsaj enkrat v naši hiši,« je dejal. »Najboljšo pršuto bo narazela moja žena, jaz pa bom stopil v klet in prinesel starega, močnega, ki udari v žile.«

»Bomo videli!« je malomarno odgovarjal vabilu nadzornik. Tilka je medtem pospravila posodo, pogrnila jerbasa, si dala svitek na glavo, pozdravila in kakor srna odhitela po stezi.

Za njo so gledali trije: Niko s hvaležnostjo, gospod palir je bil užaljen, Janez pa je žvižgal in privoščil staremu in hlapcu, da sta segla tako globoko v žerjavico.

»Lepo punco imate, Gregor!«

»Na dežok je oblastno velel nadzornik. Sedel je na kolo, pritisikal jezno z nogami, da se je motor užgal, zarenčal nad delavci in se odpeljal na kosilo k Ludviku, kjer ga je nestrpno čakala Elza.

(Nadaljevanje prihodnj.)

Stroji v poljedelstvu

Leseni silosi na Slemenu pri Zagrebu

Mnogoštevilni so poskusi, kako opraviti poljsko delo, ki stavi na človeka in žival toliko zahtev, s stroji. Desetletja že služi lokomobila za oranje in mlačvo. Toda, ker je bila njena uporaba omejena samo na nekatere panoge in le na veleobrate, se ni mogla doobra uveljaviti. Šele odkar so uvedli motorni, predvsem goseničarski vlačilec, tega nedolžnega brata v vojni preizkušenega tanka, je nastal v poljedelstvu preokret. Vlačilec ne samo docela nadomesti konje, nego omogoči tudi, ker je mnogo močnejši od njih, boljšo obdelavo zemlje. Motorni vlačilec, ki so ga prej rabili kvečjemu za oranje, opravlja zdaj tudi druga poljska dela.

Močan vlačilec z dvema plugoma lahko v enem oranju preorje 2 in pol metra široko brazdo 30 cm globoko, če pa služi kpt brana, lahko povlači, ker ni treba tolikšne sile, 15 metrov širok pas. Za tako širino je seveda potrebna posebna sestava. Vlačilec je pa naposled uporaben tudi kot kosilni stroj in se da po potrebi združiti s pripravo za mlačvo; služi pa lahko tudi za to, da vleče s poljedelskimi pridelki ali gnojili naložene vozove.

Čedalje bolj naraščajoče motoriziranje poljskega dela je povrh tega pokrenilo še drugo vprašanje, ki je prav tako velevažno za poljedelstvo: to je vprašanje nočnega dela. Nočno oranje z dovolj jakimi žarometi se je že obneslo. Med tem ko

preorje konjska vprega na dan do pol hektarja, napravi motorni vlačilec v istem času trikrat do petkrat več. Če pa dela stroj dva ali celo tri »šibite«, ki so pri konjih zaradi utrujenosti izključeni, se učinek nasproti vpregi poveča na osemkratni in celo na dvanajsetkratni učinek. Z nočnim delom tedaj stroje mnogo bolj izrabiš, na drugi strani pa ti nočno delo omogoči pravočasno izvršitev polj-

Stroj za prašenje drevja

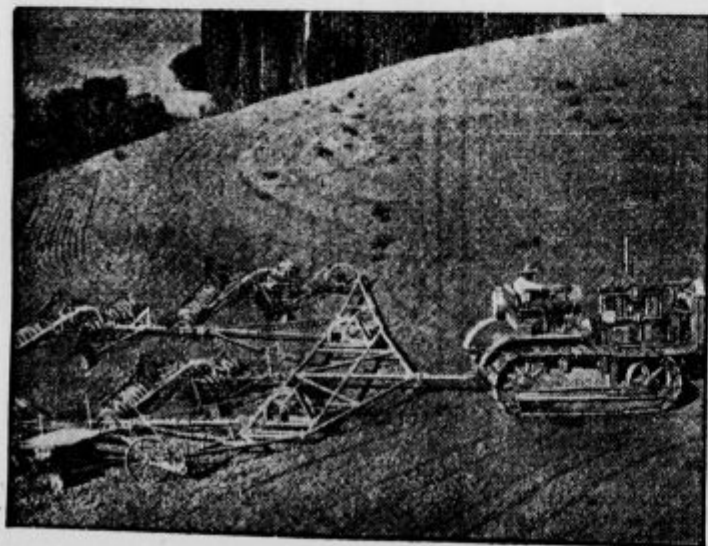

Mečkanje sadja na motorski pogon

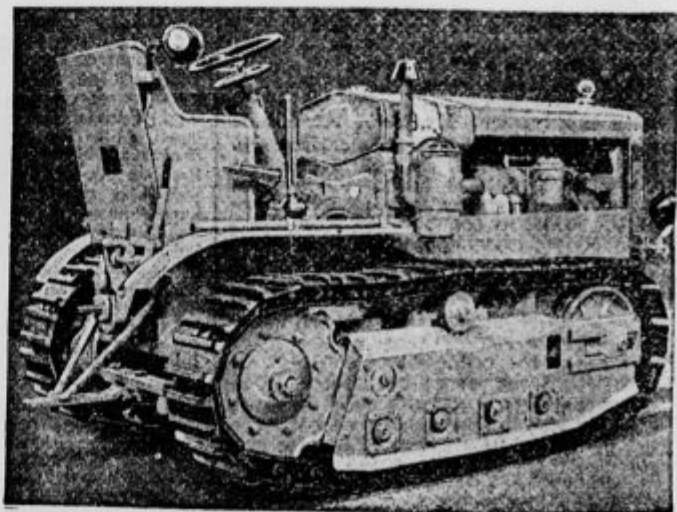
ekih del jeseni in spomladi, ko čas najbolj pritiska. Kako važno je n. pr. za zemljo, da njivo kar najhitreje in brez odlašanja preorješ, dokler se zemlja še ni popolnoma posušila.

A ne samo na polju, tudi na dvorišču in ekednju je motor že marsikje zavlada. Motorji mlatijo in režejo rezanico, nalagajo slamo in seno, molzejo krave in čohajo konje. In tako se slika izpopolnjuje v veličastno celoto, mogočno pesem strojnega dela, nad katerim vlada človek kot upravljavec zvodov in estikal.

Hkrati spoznavamo, kako poljedelstvo izgublja tisočletja staro obeležje in se čimdalje bolj pretvarja v industrijo, prav tako, kakor se je rokodelstvo že zdavnaj industrijaliziralo.

Ameriški poljedelski stroji

Sodobni traktor

DIMNIKAR

C. Invernizio:

ZA NAŠE MLAJŠE

(Dalje.)

Gorjanci in v prvi vrsti Kabelova mati so ju hoteli pregovoriti od tega, ko so zvedeli da bočeta gospe napraviti ta obisk in jima ponavljajli govornice, ki so krožile o njem po vasi. Toda grofica je moža z veliko odločnostjo zagovarjala z besedami:

»Človek, ki je izgubil noge in bil cela dva dni do pasu podprt v snegu, potem ko je rešil več ljudi, ki jih je zasul plaz, ne more biti hudoben. Res kruti ste, da ste ga zapustili in mislite, da je v svoji nesreči sposoben maščevati se nad nedolžnimi otroki. Balin ima prav, ko pravi, da je ubogi nesrečnik žrtve usode. Ponosna bom, če se bom mogla seznaniti z njim ter mu stegniti roko.

Grofične besede so našle odmev v srcih gorjancev, ki so bili sicer praznovorni, nikakor pa ne hudobni.

Pritrjevali so, da ima grofica nedvomno prav in da je bil Balin pametnejši in boljši od njih vseh.

Pantaloni je preživel strahotno zimo, ko je bil sam v svoji koči, brez tolažbe prijateljskega dimnikarčkovega glasu. Pridno je izdeloval svoje rezbarije in si komaj da privoščil hrano, da ne bi prezgodaj izčrpal zaloge svojih živil, tako da je malone umrl od glada sredi snega, ki je ovrnil trgovce, da bi prišli do njega ter mu prinesli novih zalog.

Ko je mogel spet objeti Balina, se je nesrečni pohabljenec razjokal od veselja.

Pa kako je strmel, ko je zvedel za nezgode, ki so zadele njega in Plezačka, in ko je doznal, da bo lepa in dobra vila, ki je prišla v ta kraj, prišla tudi k njemu!

»Ostleje« je dodal Balin, »bo prihajal z menoj tudi Plezaček in polagoma bom privedel k tebi vse svoje tovariše.

Pantaloni je ves srečen poslušal.

»Bog bo tvoj plačnik, ker imaš srce do nesrečnikov, kakršen sem jaz.« je dejal fantu. »Oh! ko bi vsi mladeži razumeli, koliko trpe ubožci, ko vidijo, da so postali tarča njihovega zasmeha, tedaj bi šepavci, grbavci in slepci gotovo manj trpeli v svojem nesrečnem življenju. Nemalokrat jih prezir drugih naredi hudobne in nagne k slabim dejanjem, ko bi zgolj ena dobra beseda zadostovala, da bi jih napravila dobre!«

Pritegnil je k sebi dimnikarčka, ga pobožal, poljubil na čelo in ponovil:

»Bodi vedno dober, kakor si bil doslej, in srečen boš!«

»Oh, saj sem že zdaj tako zelo!« je vzkliknil deček z srečnim smehom, ki mu je razsvetlil obraz ter ga naredil skoraj lepega.

Ko je grofica Ada z gospo Dupontj v spremstvu Balina, Plezačka in nekaterih drugih radovednih mladev stopila v pohabljenčevu umazano stanovanje, je Pantaloni z občudovanjem uprl vanjo svoj pogled in sklenil roke, kakor da je zagledal Mater božjo pred seboj.

»Oh, zakaj pač ne morem vstati, da bi vas sprejela!« je spregovoril, in slonil svojo debelo glavo. »Nisem mogel verjeti, da me boste obiskali. Nemogoča se mi je zdela tolikšna sreča, odkar sem toliko pretrpel.«

Ada je stopila bliže in sedla na pručko, na kateri je pogosto sedel Balin.

»Meni ne gre nobena zasluga za ta obisk.« je dejala s prosiladkim nasmehom. »Vaš mali prijatelj mi je toliko pripovedoval o vas ter mi povedal tudi, zakaj ste prišli ob noge, pa sem čutila željo, da bi vas videla ter vam kakor junaku stisnila roko.«

In je položila svojo belo ročico v njegovo poraslo roko, da je občutil, kako ga je sladko prešinilo vse do srca, česar še svoj živ dan ni občutil in kar ga je nagradilo za vse njegove muke.

»Razen tega,« je nadaljevala grofica, »sem zvedela od Balina, da izdelujete prav krasne stvari iz lesa in rada bi si to ali ono stvar nabavila.«

Pantaloni se je s svojim vozičkom na koleših odpravil v kot po košaro, v kateri so bili njegovi izdelki.

Bili so mali kipeci svetnikov in Matere božje, leseni križi, okvirčki za zrcala, škatlice in vsakovrstni kuhinjski predmeti.

Ada in gospa Dupontj sta bili resnično zašudeni.

»Saj ste pravi umetniki!« je vzkliknila grofica. »Če bi bili v mestu, bi si mogli napraviti premoženje.

»Oh, gospa, predobri ste. Moje življenje je že pri koncu in ne bi hotel zapustiti svojih goric pa najsi bi imel obogateti. Vaša prizanesljivost je velika, gospa grofica. Ali veste, koliko mi bodo dali za te izdelke v košarici?«

»Koliko?«

»Dvanajst lir.«

»Saj to je latvina!« sta vzkliknili obe gospe. »Kdo se le na ta način okorišča z vašim ubožtvom in z vašim delom?«

»Gospe moje, nič se ne pritožujem. Dobri trgovci so, ki mi pomagajo preživljati se. Brez njih ne bi nihče prišel semkaj kupovati moje drobne izdelke in se ne bi zmenil zame. Ne dajo mi denarja, pač pa me preskrbijo z vsem potrebnim.«

A vendarje vse v vašo izgubo,« je dodala grofica. »Toda odslej ne pojde več tako. Poslušajte moj nasvet.«

»Poslušam z vsem srcem, gospa.«

»Ne smete več stanovati sam v hiši zaradi svoje starosti in v vašem položaju potrebujete družbe. Glejte, tu je dečko, ki vas ima zelo rad.«

»Vem to!« je vzkliknil Pantaloni in se z solznimi očmi ozrl na Balina. »Ta fant ima zlasto srce in je prav tak zavrženec kakor jaz.«

»Od danes naprej ne bo več,« je nadaljevala grofica. »Jutri pojdem in bom govorila z družino, ki ga vzdržuje in izkorišča, naj ga prepusti meni. Če mi ne bo uspelo ne z besedo ne z denarjem, se bom obrnila do oblasti, da ga dobim. In potem bom po njegovi želji kupila lepo hišico, opremljeno z vsem potrebnim, z živinskimi hlevom in ovčjo stajo, ki bosta zadosti prostorni za številna čreda, in jo bom podarila Balinu, da bo stanoval v nji poleg vas, ki mu boste za očeta.«

Starec in otroci so zamaknjeni poslušali.

»Na ta način,« je dodala grofica, »boste spet pripadli družini gorjancev, ki vam bodo vrnila ugled in ljubezen, ki ste ju vredni. Potem boste mogli mirno delati in boste dem. ...«
»Zdaj jaz kupujem vaše izdelke. Videli boste, da bodo tedaj, da ne bi izgubili blaga, podvojili kupnino. V zimekih večerih boste pozno v noč pripovedovali svoje povesti, ki mi jih je hvalil Balin, ker razen tega, da so poslušalec v zabavo, učijo tudi delati dobro in odvrnati od zlega...«
Tega pač ne zna vsakdo učiti -

Starec in dečko sta imela prepolno srce, da bi se bila mogla zahvaliti tako, kakor sta hotela. Plezaček pa je vpletel veselo opazko v to ganjeno razpoloženje.

»Živela dobra grofica, krasna vila naših goric!« je vzkliknil in vrgel čepico v zrak.

»Živela! Živela!« so zaklicali tedaj vsi Savojčani z velikim zanosom.

In zdelo se je, da je iz doline zadonel odmev teh vedrih glasov. Grofica pa je med tem premišljevala, kako lahko je mogoče oserčiti ljudi.

Toda malo je, žal, dobrosrečnih ljudi, ki bi znali najti pravi način izkazovanja dobrot ter si, ne da bi žalili občutljivost oblagodarjencev, pridobili z njihovo hvalečnostjo vred tudi kar najbolj živo ljubezen, najbolj goreče občudovanje!

XVIII.

Kmet Titi, ki je imei Balina v reji, je bil gospodar čred in se ga v tistem kraju vse balo. Ze kot deček je bil prepirljiv in nasilen. Tudi on je hodil pozimi v mesto za dimnikarja, toda nikoli se ni vrnil, ne da bi bil odslužil kakšno kazen zaradi tepeža, upornosti, nasilja ali kakšne druge krivde.

Ko je dorasla, so se polagoma razvijale tudi njegove napake in le malokdo si je upal v njegovo bližino, tako neprijaznega se je kazal do vsakogar.

Mati mu je umrla še mlada in zapustila razen njega še eno šibko dekletce in pa moža, dobričino, ki je bil bojzljiv in ni znal brzdati Tita, pač pa je bil celo v strahu pred njim ter se mu uklanjal.

Tako se je mladec kmalu naučil ukazovati v hiši. Sestra, ki ji je bilo ime Nežika, mu je postala dekla, in če ni takoj ubogala, se je znesel nad njo z zausničami in breami.

Nekega dne jo je, razdražen, ker je bila ubožica razbila krožnik, sunil s pestjo po stopnicah in nesrečnica si je zlomila nogo.

Prenesli so jo v bolnišnico v Mortegny in ko se je vrnila domov, je bila šepasta.

Ni bila grda, pač pa je imela prestrašen obraz. Treba jo je bilo samo videti, ko se je nasmejala, pa si mogel upravičeno priznati dobrohotnost in lepoto njenega, od smeha očarjenega obraza.

Napočil je trenutek, ko je bilo videti, da se bo Titov značaj spremenil. To je bilo tedaj, ko se je zaljubil v Zenaido, edino hčerko nekega lastnika čred, krepko dekle, živahnega značaja, toda kakor sod zavajenega telesa.

Bela planinska čepica je njenemu okrogletu kakor jabolko rdečemu obrazu dajala še bolj živ izraz. Morda je vprav ta njena čvrstoča očarala Tita.

Kakor je poleg svojih napak imel tudi neko dobro lastnost, bil je namreč neutrudljiv pri delu, tako je zahteval, da bi tudi drugi okoli njega prav toliko naredili, in če je videl sestro in očeta onemogoča od napora, se je prezirno smehljaj in ju imenoval slabiča.

Zenaidin oče je prisegal, da ne bo nikdar dal svoje hčere temu nasilnežu. Toda nekega dne ga je napadla vrtoglavo in padel je v globok prepad, kjer so ga dva dni pozneje našli mrtevga. Drugo leto pa je Tit vzel Zenaido za ženo. Nastanil se je na njenem domu, ki je bil opremljen z vsem udobjem in je imel tudi lastno stajo za živino.

Navzile tašinemu nasprotnovanju je kmalu postal gospodar hiše. Starka si ni upala več prosto dihati, pa je od jeze in bridkosti v kratkem šla za svojim možem v grob.

Zenaida se ni jokala: njena duševnost je bila zelo sorodna Titovi: ista odločnost, ista volja do dela in isto pomanjkanje srca je bilo v njej. Zakonca sta se razumela.

Zenaida je prav tako kakor njen vredni mož prezirala njegovo ubogo sestro ter jo nemalokrat tudi tepla. Nesrečnica pa se ni nikoli pritoževala.

Ceprav ji je bilo že osemnajst let, je bila Titova sestra še vedno preprostata kakor otrok. Tižala je v vakem kuhinjskem kotu, šivala je, delala in pripravljala zajtrk ali večerjo, ne da bi bila pri tem spregovorila besedico, kakor da je nena, kakor da se nihče ne meni zanjo.

Zenaida je imela dve hčerki dvojčki, ki sta bili očetu močno podobni.

Ko še nista dovršili niti enega leta, je nekega jutra očka Tit, kakor so ga zdaj klicali, stopil iz kuhinje, zagledal v nekem kotu sveženj cunj, ki se je premikal.

(Nadaljevanje prihodnjic).

Naši mali

Zakoma je. Kaj je njena gospodarka sama več rada, da nisi spetil svojih mladitov in pravih posidravov? Kaj nisi se je upojilo z nos?

Morda pa se skriva tam, tamor Kozica morda ne pride?

Ja z molkrat srečdom odine Kozica zeleno preprogo, ki zahteva vrtod v zapetih.

Vsa lupelica je en sam korek otahdel in vrbora. Gled se je pripravila za jutrišnji praznik Matere božje.

Na Tonka ni nikaj... toda leseni kipec ji je vendarje malo podoban.

Kozica se postopno približa in iskreno bleje. Njen glas je toba in srčovit.

Ja Mati božja v gozdu se zamejaj svoji srčni srčni med cvetjem.

Praseneca.

Na ladij so posebejovati. Zdat so na mestu se zdi, in vse se pripravijo, da se izruca na obo.

Vse prilige se vzamejo s seboj, nikaj doadi lisa bo se za izkrcavanje.

Obe in mati se skrivaj zamejeja in Mihca se vdrili na mesto. Govoro dvaserkrat se je skoci na most in radiral Tonka, da ni šla na vrt, in dvaserkrat se je vrnil ves razburjen.

Prihaja nekaj pripovedovati, pa se skloni stavka in se smeje brez vrasoa.

Sicer se pa silijo na meni za to razen Robinzonka, ki se boji, da se je ubogemu dečku v glavi zmešalo.

Ota sama se ne razburja. No, da, prišli so na mesto, pa kaj rano?

Zaspati like Kozica. Kar izgubila je. Vsi gredo za most.

«Toda? Tuda? Robinzonka sama. Prav zares. Kakih petsto metrov pred njo se razprostira obrzeje... pedina... na tjeji tri palmova drevesa... in na pesku stoja lreda en in na eni sedi majhen otrok.

Tonka oja vesela. «Oj, očka, kaj to je moj otrok?»

«Da, Robinzonka, to je tvoj otrok. Tu bomo ostanj živeli.»

Kaj se, da tam ni treba pripovedovati, kako so bili veseli, Tonka in njene družice?

Buda se je obesila Tonki na ramo in je noče izpustiti in Kozica vesela poskaanje.

Za tako uro je pustila svoje mladice same, ker je radmila, da se nekaj nenavadnega dogaja, so jo je zupraj potegnila Kozica za ušesa in je kričala: «Dobro jutro, Robinzonka! Buda, todi so pametali! Tuda zdati, so se je vrnila, govoro ni prišla brez Tonke. Ko je Buda medžala svoje ime, je postala novo vesela, poskakila je na Kozico in jo viedla za ušesa.

Tako so vsi skupaj prišli na obrzeje.

Kozica liže Tonko lot vrest pes. Skupaj si stečen ogledat mlitico, kter počivajo mladici.

Preldajo bi morali pripovedovati, če bi hoteli opisati vse prizore vsidjenja. Kako prasenecna je bila Pavličeva mati, tako veseli Mihca, tako se je čutil vseni razlitan in vsemu Tonkinemu orodjaj.

Ludje so se izruvali in so postavili svoje kotere za drnaji vrtov otaha. Izkrcali so tudi opeljo, apno, oodnje, da bodo sestrali otro vas.

Gospodin Pavliča pravno vedno »gospod gverner«. Zares, očka Pavlič je prišel, da se za stalno zasedi na ovniku, ki ga je mrdaj prevezla v last mala Tonka in ki bo odaj last vse Pavličeve družine.

«Ali veš, kakšno ime smo dali mojemu otroku?» je vrest. «Rad bi se bil vprašal za njegovo, toda hoče sem ti pritrinamj prasenecanje. Zato smo izbrali ime sam. Marjita otrok je.»

«Oj očka!» je vzklikala Tonka. «leplega si mene mogli izruvali.»

«Zita!» je mrdal ota. «bomo postavili na otroku vas, uradili pratančiča. Malino bo, kakaj ves otrok je majhen. Kaj pravik, kakšno ime bi mu dali?»

Robinzonka za hip premišlja in gleda očeta in mater, ki se ji vesela nasmehata. Kozica ji liže roko in ota mladica ji krtja pri nogah.

Gleda malega brata in sestrico, ki se vesela igraja s smrcami. Zagleda Budo in Kozico, ki hvatita mreno domačijo Mihca in mortarjem.

Opazuje svoj gozd, ki je odaj ves v zelenju in cvetju in široko morje, ki se koplje v avgustovem soncu.

Vsa je srečna.

Najo se obrne k očetu in tibo lepse: «Prav bi bilo, če bi se tej vasi pravilo: Pri srčni!»

Deset let pozneje.

Čas hitro beži, minilo je deset let. Oglejmo si le mkrat Marjita otrok.

Najla ladija se odavi v pratančiču «Sreča» in se zadržita. V pratančiču je se dokaj manjših ladij in lera bela jaha.

Iz bližnje cvrtvice zvoni poldne. Okoli cerkve stoji mašine, pa lepe tilice.

Na gručito stopi leta vira sredi velikega vrta. Nad vrati ima napis «Robinzonka».

Pozornim. Služabnik pride odpre. Ko gre mimo, stede in njim brečica eni, ki se pase na travi okoli vile. Mož jih boža in jim dase sladkorčke.

Pove tam, da so gospodine in gospo šli na piknik v Tonkinjo mesto in se bodo zažbri keje pozno vrnil. Robinzonka je viedla vse groške s seboj.

Napostimo se vore proti Tonkinemu mestu. Gremo preko velikej polji polnih pienice, ova in kortuz, mimo lepega ruznega polja, dalje vidimo polje sladkorčkov, trta, tobaka, kave in taječkova.

Povem nam spretno gond v svojo semco. Nicerar se ni spretnosti. Tu je le vedno Tonkina mlitica. Zarene stene so že sedkrat obnovili, toda vse je le, kakor je bilo in Mati božja se je vedno skrivava med cveticami.

Napostimo se proti obrzeju. Na skali, na kateri je Tonka pisala svoj soledar, se potnaso vije velika trobojnica.

Tam na traji pa sedi vsa družina. Zares je živilina. Spreddaj sedita oča in mama Pavličeva. Buda ni se vsa potarala. Šta pač srečna.

Za njima stoji velika lant. Ali se je morda Mihca vrnil nazaj na otok??

Na Pavličev Lejzek je. Zdati ima že šestnajst let. Kot otrok se igra s svojimi sestaki.

Kalopiel Lejzek ima že sestake in je spoštovan otro. Tonka in Mihca sta se pred petimi leti preselila in imata že živilino družinico. Ni sicer le tako velika kot Kozica, pa vendar skadejo po travi že štirje otroci, ki so Tonkini otroci. Matjažek in Aleska sta dvojčka in imata že skoraj štiri leta. Miklavček ima dve in pol, mala Marjetica je stara lele šest mesecev.

Za njimi sede strici in tete. Lenka, Cilka in Jurec, pa le Režika in Anđek. Za njima pa stojita Mihca in Tonka. Velik pes jima sledi, se to ni pes, Kozica je, dobra stara Kozica, ki že nekoliko lepa, pa bi vendar rada se voliko časa živela da bi videla Tonkine vnuke.

Mihca na rami šepi uboga stara Boča, naj je vsa zgrhančena, in Kozica zavpije od časa do časa: «Dobro jutro, Robinzonka!»

Otroci so postali trudni. Ves dan so skakali s srnami in se igrali z njimi. Zdati poseldajo okoli starega očeta in zaprosijo:

«Dedeč, povejje, povedalici!»

Ja guverner se vende v pesek sredi rolnega vencia mladine.

«Prav lepo povest, očka, o j očka, resnično povest!»

Ja Pavličev očka prične pripovedovati: «Nekod je bilo morje, lepo sijaje morje. Na tem morju je plaval ladija.

Na tej ladiji se je vozila deklica, ki ji je bilo Tonka ime.»

Tonka se je nasmehnila, se veselila poleg Mihca, in spikala svojega tajmijajega, ki je zapal ob vresčnem glasu Kozice:

Ena prička priletela,
ena drobna prička.

K O N E C

Botra z griča

Dragi otroci! Vašino pošta vam je spet nabralo na moji pesni miži, vendar vam danes za morem odgovorjati na vaša pisma. Veliko naših mladih eprauje, kje so ostale agrumke in krdončianci in zdi se mi pošeno in pravdomo, da med njihove želje upoštevam. Zato morajo pisma počakati do pribodnjic. Kar s potrepljivostjo se zamejajo, kaj pridete prav govoso vsi na vrasno.

Pa pričnimo kar z agankami:

1. Po kateri omli se le gi noben Soveti vozil?
2. Kdo sam sebe je?
3. Kaj je pri kosilu najpotrebnejše?
4. Kateri mesec je najkrajši?
5. Kdo bje brez rok?
6. Katera dekleta imajo lesene nože?
7. Gort raste, dobi kima, pa nedeje hlače ima. Kaj je to?
8. Katero drevo nima ne vej, ne listja, se svetja, ne sadu?
9. Kdo zna govoriti v vseh jezikih?
10. Kdo hodi pod vodo, pa ni mošker?

Iz računstva

V prazne predalčke razstavi številca od 1 do 9 tako da bo vsota v srednji navpični in vopredni vrsti 9, v drugih voprednih in navpičnih vrstah 10 v diagonalah pa 15!

Za kratek čas

Komu je laže verjeti? Janez pride k svojemu prijatelju Jurju. Ko Jurj zagleda Janeza, naroči dekli, naj reče, da ga ni doma. Tako je tudi bilo. Čez nekoliko dni pa pride Jurj k Janezu. Ko stoji že pred hišo, mu zavpije Janez: «Ni me doma!» Jurj ga začuden vpraša, kako more tako neumno govoriti. Janez pa odgovori: «Če sem jaz moral verjeti tvoji dekli, mišlim, da moraš ti še bolj verjeti meni samemu.»

Mih. Nekdo je vprašal svojega prijatelja, kaj takrat misli, kadar nič ne misli. Prijatelj mu odgovori, da misli, kako bi odgovoril bistemu, ki ga nič ne vpraša.

IVO ROMIČ: PRINC PASTIRČEK PALČKI

PRAVLJICA

Tince je korajžno vihljal težki cepin.

»Če je tako, pa kar z veseljem pomorem!« je vzkliknil princ, zvlekel cepin skozi ozko špranjo in začel z vso silo udrihati po zidu. Kakor bi trenil, je izluščil iz zidu vse kamne, ki so bili v napotje; nato je zavlekel težko kroglo, h kateri je bil prikovan z dolgo železno verigo, tik luknje in se zavlekel skozi zid. Brez odlašanja se je uprl ob veliki kamen, ki je tiščal Tinčeta in ga s pomočjo dobrih palčkov prevrnil tako, da se je ta z velikanskim trusečem skotalil v globočino ob steni

»Ja s pomočjo dobrih palčkov prevrni.«

Tinče je bil rešen. Čeprav izmučen, se je naglo dvignil in planil princu v naročje. »Princ moj, ljubomir, samo da te spet vidim!« je veselo vzklikal Tinče. Prav tako kakor Tinče, je bil vzradosten tudi princ, čeprav je dobro poznal plemenito srce uboega pastirčaka, vendar ni nikdar niti sanjal, da se bosta na tako čuden način spet srešila.

Palčki so stali ob strani in blaženi gledali ljubki prizor. Zelo so bili zadovoljni s svojim sklepom, da pomorejo dobremu Tinčetu in prav nič niso marali za to, ker so se izmutili in umazali. Za tako dva dobra dečka bi šli tudi v smrt, če bi bilo treba.

Ker princ in Tinče le še nista nehala z objemanjem in vzklikanjem, je pristopil Kalček k njima in dejal: »Mislim, da sta se že dovolj nagledala in bi bilo treba sedaj ukreniti potrebno, da pridemo odtod. Kaj bi bilo, če bi se nenadoma pojavil graščak. Lahko bi nam preprečil vse naš načrt. Kakor vidim, je princ okovan, dokler se ne reši teh spon, je jetnik, kakor je bil do zdaj. Nemogoče se mi zdi, da bi to težko kroglo mogli

prenašati po rovu na prosto, posebno še, ker je na poti naštet zaprek, katere smo sem grede komaj premagali, ko smo bili skoraj praznih rok.

Prej veselil obrazi so se zdajci zresnili. Skupno so ugibali, kako bi odstranili kroglo, pa ni nobenemu hotelo nič pametnega v glavo. Končno se je oglašil princ:

»Vente kaj! Ker verige in krogle ne moremo na noben način odstraniti, zato mislim, da bi bilo najbolje takole. Luknjo v zidu zamašimo s kamenjem in počakajmo, da pride graščak. Vi se skrijete za vrata, jaz pa se bom naredil bolnega in ga bom prosil, naj mi sname verigo, da bom lažje umrl brez nje. Ko bo odšel, jo pa popihamo.»

»Kaj pa, če ti ne bo hotel sneti verige?« je zanimalo Tinčeta.

»Potem? — potem se pa vsi zakadimo vanj in ga treščimo v zid in mu vzamemo ključce.« je prepričevalno pojasnil princ.

»Če mu bomo le kos?« je skrbelo Tinčeta, toda rekel ni nič, ampak je pridno pomagal znášati kamenje in mašiti luknjo, seveda samo v toliko, da se na prvi pogled ne bi poznalo, da je zid prebit. Toliko, da so dovršili svoj posel, že so zaslišali bližajoče se korake. Po bliskovito so skočili vsak na svoje mesto in čakali, kaj bo.

V težkih železnih vratih je zarojljal ključ. Počasi so se vrata odprla in vstopil je graščak, noseč lešerbo in večerjo za princa. Bil je krepke postave in neprijaznega obraza kakor satan. Princ je negibno ležal na slami in se hlinil, žalostno je ječal in vzdihoval.

Graščak je postavil večerjo na polomljeno mizo kraj ležišča in pristopil bliže k princu in mu posvetil v obraz. »Kaj pa mijavkaš, vražji pes?« se je zadiral na princa.

»Cutim, da se mi bliža smrt, gotovo bom umrl, še preden napoči nov dan. Le to vas še prosim, da mi snamete to težko verigo. Ona mi edina še brani in teži, da ne morem na drugi svet k očetu.« Princ je tako prepričevalno govoril, vmes pa še bolešno pokajljeval, tako da mu je graščak zares verjel. Segel je za pas in izvlekel majhen ključek. Z njim je odklenil verigo, jo snel princu z noge in jo treščil v kot. Priletela je s tako silo v zid, da se je kamenje, ki so ga bili prej zasilno zazidali v luknjo, sprožilo na tla. Graščak je naglo pograbil svetilko in posvetil v tisto smer. Takoj se je okrenil in zarjul:

»Tako torej, moj ljubček. Pobegniti si torej hotel, pobegniti. Hahaha! pa ne boš, dokler sem jaz tu, še ne!«

Princ, ki se je medtem dvignil z ležišča, je z drugim vred plašno motril zlobnega graščaka, ki je jezen bliskal z očmi. Hip nato so se vsi zdržnili, graščak je namreč potegnil izza pasa ostro bodalo, postavil svetilko nazaj na mizo in se jel približevati princu.

»Zelal si umreti. Dobro, dobro — to željo ti kaj rad izpolnim, bom imel vsaj mir pred teboj. Ne boš mi več puntal kmetov in jih pomiloval — lenuhov zanikrnih. Tudi mi ne bo treba več vstajati ponoči iz tople postelje in ti skrivaj nositi hrane in se mi bati, da mi kdaj je pobegneš ali da kdo izve, kje si. Tako boš pa umrl, slovesno te bom dal pokopati, svetu bom pa sporočil, da si se od žalosti zaradi očetove smrti zaprl v stolp in tam tudi od žalosti poginil. Ves grad in vse premoženje pa bo tako postalo res moje in nihče mi ne bo mogel nič.« — Ko je končal svoj ostudni govor, se je sunkoma pognal proti princu, ga čvrsto zgrabil za prsi, z desnico je pa zamahnil, da ga zabode. Princ in drugi so pretresljivo kriknili in zamižali.

Tedaj se je ječa naenkrat razsvetlila, svetla postava je zagrabila graščaka za roko preden je z bodalom zadel princa, in ga vrgla po tleh. Obenem so prestrašeni princ, Tinče in palčki zaslišali mogočen, vendar blagodoneč glas, ki je dejal:

»Mene si spravil v mrtvaško krsto, mojega sina pa ne boš, ničvredneč! Prav v tej ječi, katero si namenil ljubomiru, da bi v njej žalostno končal svoje mlado življenje, prav tu se boš sam pokoril za svoje številne grehe, dokler te smrt ne reši. Sram me je, da si moj brat, stokrat sram. Prilknite mu verigo na nogo.« je zdajci vrel glas. Princ in njegovi pomagači so takoj izvršili ta ukaz, čeravno so se tresli od strahu, in so nataknil, ležecemu hudobnežu verigo na nogo. Ko

Iz narave

Izkoriščevalci

Med rastlinami so tudi take, ki nimajo korenin, pač pa imajo namesto njih sesalne korenine, ki predro do živega stanišča kakega drugega drevesa in mu krajejo brano.

Vsakomur so znane bele sočne jagode bele emele. Ptiči se hranijo z njimi ter tako to zajedalko razširjajo. Seme namreč, ki je v jagodi, je za ptičji želodec neprebavno. Da pa vzkali iz njega druga rastlina, mora pasti na veje kakega drevesa, če pače na tla, umre.

Ko vzkali, požene tenko nitko, ki se pritrji na lubje drevesa, se razširi kot gumijasta ploščica in iz sredine te ploščice požene nova možnejša nitka, ki predre v stanišče gostiteljskega drevesa. Tako si omela zagotovi življenje, nakar požene veje in vejice, cvete in dela plodove. Vsako leto se podaljša »koreninica«, ki se je zajeda v gostiteljevo »meso«, ki se je na more na nikak način osvoboditi. Še več, gost postaja vedno bolj zdrzen. Vsako leto požene v vejo več koreninic-črpal, iz katerih poženejo novi grmički emele.

Drugi gost, ki izkorišča gostitelja, je predemica, ki zajeda na hmelju, na koprivah, konopljah, na detelji, lanu itd. Ta pa sklob nima korenin. S tenkim, vejnastim stebлом, požene iz semena, se ovije okrog naštetih rastlin. Tam, kjer se ovijalka dotakne rastline, odebeli, dobi obliko sesalnih bradavic, iz katerih požene ostru igla, ki predre v gostiteljevo stanišče. Tu opravlja delo črpalke, sesalke, to je izsesava prelične sokove. Zgornji del predenice se razvija dalje, dežim spodnji del odмира. Iz zemlje ne zajema nobene hrane; vso hrano prejema iz gostitelja. Ko se je dovolj razvila, požene sicer drobne, a lepe rožnate cvete, iz katerih se razvije drobno seme, ki ga veter raznaša na vse strani. Ta zajedalka povzroča med deteljo veliko škodo. Opazimo jo takoj, kajti mesta, kjer se je naselila, so pokrita s porumenelim deteljami, ki se naglo posuše. V tropskih krajih Amerike poznajo velike predenice, ki žive na račun velikih dreves. Ker živi predenica popolnoma na račun gostitelja, ne potrebuje listja, zato ga tudi nima.

Nekatere druge rastline, ki so sicer tudi zajedalke, ohranijo videz poštenih rastlin, imajo namreč liste, steblo, nekaj korenin, ki iščejo vode s hranilnimi snovmi; druge korenine pa se vrastejo na korenine sosednjih rastlin in jim krajejo hranilne snovi. Med temi napolzajedalkami so smetlike, ki jih je po naših gorskih pašnikih polno. Njihovo drobno seme raznese veter. Iz semena požene stebelce, koreninice, listi, kot pri poštenih, z lastnim trudom živečih rastlinah; toda kmalu se pojavijo korenine roparice, ki so opremljene s sesalnimi pripravami. Druga rastlina, ki se hrani sicer sama, a kraje tudi drugim rastlinam hrano, je škrobotec, pa razni črnilec. Število zajedalec v rastlinskem svetu je veliko in oblike so raznolike; nekatera te rastlin žive na površju zemlje, druge na drevsih, druge pa so se skrile pod zemljo, zato tudi nimajo zelene barve, marveč so rdeče, rumene, rjave itd. Njihovo stanišče je sočno. Prebivajo pod koreninami dreves in povzročajo na njih oteklino, ki jih izsesavajo. Tako rastline-zajedalko so znane posebno v Ameriki.

Tako je tudi rastlinski svet, ki se zdi na videz tako miren, poln boja za obstanek. Tudi tu se bilje boj in uničevanje, kakor med ljudmi.

je princ zavrtel ključ in verigo zaklenil, je v zidu volto zagrmelo in luknja je se sama od sebe zidala tako trdno, da je ne bi noben zidar bolje.

»Ljubi sin,« je zdaj ponovno spregovoril duh.

»Ker ste vsi brez izjeme nesobečno delali za rešitev drug drugega, zato sem vas tudi jaz rešil gotove smrti. Prosim vas pa, da rešite tudi mene. Moje telo je sicer mrtvo, počiva v grajski grobnici in bo počivalo vse dotlej, dokler mu kdo ne potegne izpod jezika strupenega zelišča. Ko bi ta storil, bi se moj duh zopet povrnil v telo in telo bi oživel.«

(Nadaljevanje prihodnjič)

PRAVNI NASVETI

Pravica za mleko živa. I. F. Imate mlit in tudi ohrano dovoljenje za mlekarstvo obet. Svoj žito so vam mlit zapeljali in so dovoljeni mliti žito samo drugemu mlinarju v vašem kraju. Vprašate, ali bi mogli dobiti tudi vi dovoljenje za mleko. — Odgovorito so vam zapeljali mlit zato, ker so vas po pravici Pokrajninskega prehranjevalnega zavoda avdizirali med mlinarje, ki meljejo samo za svoje družinske in gospodarske potrebe. Taki mlinarji morajo zaradi mleka za potrebe družine in gospodarstva ob vsakokratni potrebi zaprositi dovoljenje pri pristojni občini, ki odpravi potrebne naprave, pa jih spet znova zapelja, brez ko se opravi dovoljenje mleka. Za dovoljenje mleka za druga letna pravica Pokrajninski prehranjevalni zavod, ki bo odločil po svoji uvidevnosti.

Zobotehniško delo. J. B. L. Po vašem opisu dela, ki ga vam je izročil zobotehnik, je težko soditi, v koliko to delo ni bilo na strokovnjaki način opraveno. Poleg vsega opisa bi bilo potrebno slikati tudi zobotehniško in nato še mnoge izvedenice iz te stroke. Tudi bi se šele moglo ugotoviti, ali je zobotehnik svoje delo opravil malomarno in napačno in, v koliko odgovarja za kvarne posledice, ki so vam nastale. Če mislite, da je bilo njegovo delo nezakovno, se dajte prej preizkusiti pri zobozdravniku, preden nastopite z morebitnimi odškodninskimi zahtevki proti zobotehniku. Če bi mogli zobotehniku dokazati, da je on napačno opravil svoje delo in zakrivil hude v vaših vrsti, smete zahtevati izboljšanje dela, seveda na njegove stroške, ali pa zahtevati plačila. Seveda je on v primeru krivde tudi odgovoren za vsa škodila, ki bi jo imeli zaradi njegove malomarnosti.

Odstop od zaroka. St. K. Z. dekletem ste se dogovorili glede sklenitve zakona in ste že naročili pohitvo. Zdaj se je va dekle premislila in vas več ne mara. Vprašate, kaj bi storili, da bi se vam povrnila škoda, ki jo imate, ker ste naročeno pohitvo zaradi svojih dogodkov izgubili. — Če vi niste dali nobenega utemeljenega vzroka za odstop od zaroke, imate pravico zahtevati, da vam dekle povrne resnično škodo, o kateri morate dokazati, da jo imate zaradi tega odstopa. Seveda vam pa dekle ne odgovarja za škodo, ki vam je morebiti nastala zaradi vseh dogodkov.

Kdaj se sme trgovski obrat začasnó zapreti? C. K. Po odreditvi Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino, se sme kakršen koli obrat za prodajanje obdvisnivo, za katerega je po obratnem zakonu potrebna dovolitev, začasnó za več kot tri dni zapreti samo s predhodno odobritvijo Visokega komisarjata. Brez posebne odobritve se sme obrat prostovoljno zapreti za tri dni samo ob smrti imetnika obratne pravice ali v primerih elementarnih nevarnosti. Začasna zapora obrata se praviloma ne dovoli več kot tri mesece. V prav posebnih primerih pa se sme ta rok podaljšati za nadaljnje tri mesece. Ko preteče dovoljeni rok, a se obratovalnica spet ne odpre, preneha prvotna obratna pravica in se mora obrtni let vrniti bistemu opravnemu oblastvu prve stopnje, ki ga je izdalo.

Hoja k vodnjaku po sosedovem dvorišču. G. Z. Od nekdanje ste hodili k vašemu vodnjaku po sosedovem dvorišču, ker je ta pot nekoliko krajša, kakor občinska cesta, po kateri se tudi pride tja. Zdaj pa je sosed dvorišče zgradil in vam je hojo po njem prepovedal. Radi bi zvedeli, ali vam res more sosed vzeti pravico hoje po tej poti, čeprav ste po njej hodili že nad 30 let. — Samo 30 letna hoja preko sosedovega dvorišča še ne zadostuje za pridobitev služnostne pravice proti potom pripomoštvovalca. Potrebno je še, da je ta pot koristnejša in udobnejša za vaše posestvo, kakor ona druga, po kateri se tudi lahko pride k vodnjaku. Če pride do pravde, bo sodišče primerjalo hojo po sporni poti z ono po občinski in nato presodilo, ali je sporna pot res enako udobna in koristna, vam ne bo priznalo pravice hoje po sosedovem, pa čeprav ste že nad 30 let tod hodili.

Oddaja sobe v podnajem. M. C. Po veljajočih predpisih morate zaprositi za posebno dovoljenje, če nameravate odajati sobo v podnajem. Prošnja se vloži za Ljubljano pri kr. kvartirni za druge občine pa priložnino okrajnem načelniku.

Dobra in hudobna žaba

Žaba je koristna žival. Ne le, da so njemi kraji nekačeren prav dobra in priljubljena jed, žaba uničuje tudi razne škodljive žuželke, s čemer ljudem močno koristi. Vendar pa mitsko žabo hudo praganjajo, žabe pobijajo ter celo žive sežigajo. To sovražstvo izvira iz stare vere, šel da se la-rounce spreminjajo v žabe. Na darovnice so ljudje že pozabili, sovražstvo do žab pa je ostalo. Vendar se povsod tako. Marsikje živi še stara ljudska vera, da žaba človeka prinosa srečo. Zlasti — tako veli stara ljudska vera — je žaba človeku hvalešna, če ji je rešil življenje. Takemu pognaja žaba potem srečo. Pradedem, s katerim je kdo žabo rešil, posebno take srupene kače, dobi po tem ljudskem verovanju čudodono moč. Palica, s katero je kdo ubil kudo da ni počila žabe, lahko ozdravlja ljudi. Če tako palico pomožš v mleko, dobi mleko mnogo večjo moč. V stari pravljici, ki je na Tirolskem doma iz 16. stoletja, se tako le glasi: »Če prideš in vidiš, da se žaba in koda spopadeta, posegni svoj meč, pomagaj žabi ter ubij z mečem gada, nato pa med strani. Kadar koli boš potem zapazil, da bi ljudje kdaj posegnili svoje meče, da bi se med seboj udarili, stopi med nje, potegni tudi ti svoj meč ter jim vst, naj dajo mir. Takoj se bodo pomirili.« Od se ljudske vere je na Tirolskem še danes ostalo prepričanje, da je grdo, če kdo ubije žabo. Pa tudi v naših krajih marsikje ljudje ne pe-kste pobijati žab.

Največji sadež na svetu

Pred mnogo stoletji je morje na zahodni indijski obali vzrglo na suho čudne sadove. Podobni so bili kokosovim orehom, obdani s plastjo raznih vlaken. Pod vlakni je bila trdna in črna lupina. Jedro pa je bilo kaj malo okusno. V primeri s kokosovimi orehi pa so ti sadeži bili orjaški veliki ter so tehtali večji po 30 do 40 funtov. V srednjem veku je imel funt drugačno težo kakor kasneje angleški in naš funt. Po srednjeveškem funtu bi bili ti sadeži težki 10 do 14 kg, po poznejšem angleškem pa 15 do 20 kg. Ničde pa ni vedel povedati, odkod so ti sadeži prišli. Splošno so mislili, da so v morju nastali, zaradi česar so jih imenovali kar »morski kokosi«.

Indijci so trdili, da imajo ti morski kokosi zdravilne in čudodelne moči v sebi. Pravili so, da je vino ali voda, ki jo nalijej v izrezano lupino tega kokosa, močno zdravilna. Zaradi tega je tudi v Evropi nastalo veliko povpraševanje po teh kokosih, ki so jih začeli imenovati »čudodelni Salomonov kokos«. Rudolf Habsburški je samo za en tak kokos baje plačal 4000 zlatnikov, kar je za tiste čase bil velikanski denar.

Šele pozneje so razrešili uganko. Leta 1769 je francoski inženir Barré na svojem popotovanju križem sveta prišel tudi na pusti otok Praslin v Indijskem morju. In prav na tem otoku je Francoz odkril palmo, ki na njej rastejo ti orjaški sadeži. Ta palma, ki jo znanstveno imenujejo »Lodoicea Sechellarum«, je visoko drevo, ki doseže tudi 400 metrov višine. Ima tudi največje liste, ki so nekateri do 10 metrov dolgi. Deblo je vsepovsod pokrito z razvijajočimi se sadeži. Barre je največje stebhal ter dognal, da so nekateri težki po 25 kg.

Ves vesel je Barré svojo vojno ladjó — bila je fregata — naložil s temi sadeži ter odjadril proti Indiji, misleč, da bo napravil dobro kupčijo, ko je ta redki sad tako drag. Ko pa so ljudje zvedeli, koliko je tega sadu in kako ter kje raste, so cene začele naglo padati in Barré se je pod nosom obrisal. Vendar je temu sadežu ostala čast in slava, da je največji drevesni sad na svetu. Ta palma začne cveteti šele, ko je stara 35 do 40 let. Sadovi na njej pa se celih 7 let razvijajo. To palmo so presajali tudi v druge dežele sveta, nasadili so jo po raznih botaničnih vrtovih, vendar nikjer drugod na svetu ni rodila takih sadov in ni bila tako visoka. Samo na malem otoku Curieuse so še našli nekaj podobnih palm. Da bi jih ljudje ne uničili, je angleška vlada kasneje tiste doline na onem malem otoku, kjer rasto najlepše take palme, vzela v varstvo. Tam jih nihče ne sme ne sekati ne sadežev obirati. Tamkajšnji domačini pa imajo radi to palmo. Iz njenih mladik, ki so mehke in sočne, kuhajo okusno jed, ki je podobna našemu ohrovtu. Les te palme je črn in trd kakor železo. Trdo lupino obde-lujejo ter iz nje delajo kozarce in druge posode.

Povišan legijonar

Francoski so v svojih kolonijah imeli glasovito tujsko legijo, vojaško organizacijo, v kateri so v glavnem služili najeti tuji, pa tudi taki Francozi, ki so doma prišli a postavo naraviti. Ti ljudje iz tujske legije so navadno napravili kriz čez svoje življenje. Disciplna je bila kaj stroga, trpljenje veliko, toda ti obupanci so navadno v bojih drago prodajali svoje življenje. Tudi rodovinskega imena se je vsakdo iznebil ter si našel drugo.

Pred prvo svetovno vojno je francoski general Bailloud obiskal Casablanca v severni Afriki, kjer ga je tamkajšnji vojaški posevnik pozval k obedu. Francoski general je kot Parizan bil seveda razvujen glede jedi, zato ni prikaloval, da bi v divjem Maroku kaj prida prišlo na mizo. Bile pa so imenitne reči, da se je general kar čudil. Vprašal je, kdo je vse to snihal. Povedali so mu, da je kuhar tujski legionar.

»Kaj si ga,« je dejal general. »Moram ga poznati.«

Prišel je velik možak, ki se mu je po vedenju in obrazu poznalo, da je nekdanji bil deležen bolj-ših dni in dobre vzgoje. General ga ogovoril:

»Imenitno si naredil, moj sinok. Kravno kuhaš. Kadar bo tvoje službe konec, začni kar na svoje, pa bom še jaz rad hodil k tebi jest. Kako pa se paše, sinok?«

»Senator mi pravijo, general.«

»Kako?«

Generalu so morali šele drugi razložiti, da tega vojska resnično nazivljejo s tem parlamentarnim imenom.

Ko se je general Bailloud vrnil na Francosko, je v Parizu pripovedoval, kako imenitno kuhanje ima tujska legija v Maroku in da tamkaj kuha nekdo, ki ga imenujejo »senatorja«. To je general pripovedoval tudi generalu Lyauteyu, ki je bil si-voč organizator francoskih kolonij ter je pred nekaj leti umrl v Afriki. Ko je tudi ta general prišel v Afriko službovat, je šel prav tjakaj obedovat, kjer je pred več časa obdeval njegov prednik. Tudi on je bil deležen prav tako imenitnega obeda. Po obedu si je dal predstaviti kuharja ter ga ogovoril:

»Prav dobro kuhaš, moj sinok! Mi je pravil že general Bailloud. Pišeš pa se Senator, kajne?«

Šele kasneje se je zvedelo, kakšna je prav za prav ta legijonarja skrivnost. Ta legijonar je bil namreč brat francoskega senatorja. Svoje rodovinsko ime je sicer prikrival, imenoval pa se je tako, kakor so doma v Franciji rekli njegovemu bratu, ki je bil senator. Ko je brat kasneje postal minister, si je tudi legijonar nadel to ime. Tako je legijonarški kuhar tudi postal minister.

Mali oglasnik

V Domoljubu se zaračunajo mali oglasi po besedah, in sicer plača tisti ki išče stube L. 0.20 za besede; v ženskih oglasih in dopisih beseda L. 1.—; v vseh drugih oglasih stane beseda L. 0.60. Vsem oglasom se prišteje še oglasni davek. Najmanjši znesek L. 7.—, za žensitve oglase L. 20.—. Redni Domoljubovi naročniki plačajo polovico manj pri oglasih gospodarskega značaja.

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Smrekovo šreslo

lepo, zdravo suho in težke kupi vsako količino usnjarna Lavrič J., St. Vid pri Stični, Ljubljana.

Služkinjo

za vsa poljaka dela iščem. Starost od 15 let dalje. — Lovše Jože, Zgoraj Kašelj 23, Dev. M. v Polju.

Brzoparilnike, gnojilčne črpalke, Gama, z 10 letno garancijo nud
Podržaj Cyril, Ig 147
pri Ljubljani